

(a Hartle) na základe vlnovej funkcie vesmíru, potom vesmír nemohol byť stvorený Bohom. Podľa knihy však nie je rozhodujúci ten-ktorý prvok navrhovanej teórie, ale to, ktorá hypotéza ako celok podáva lepšie vysvetlenie vzniku vesmíru: či tradičné teistické vysvetlenie pomocou osobného Stvoriteľa alebo Smithom navrhované vysvetlenie pomocou nutného nulového bodu a vlnovej funkcie. Záver autora je, že Smithova hypotéza nemá ani zďaleka takú vysvetľujúcu silu, ako má teistické vysvetlenie. Craigov argument pre existenciu Stvoriteľa dáva zmysel a rozumne podporuje jeho záver, a jeho celkové vysvetlenie stvorenia vesmíru má prednosť pre Smithovým.

Pre slovenského čitateľa novej monografie je obohacujúce hlavne objasnenie najnovších teórií súvisiacich s princípom príčinnosti, vznikom vesmíru a s pojmom Boha. Napríklad použitie modálnej logiky možných svetov pri vysvetľovaní stvorenia a vzniku vesmíru (aj keď nie je centrálnym prvkom monografie) je u nás zatiaľ pomerne zriedkavé.

PhDr. Oľga Gavendová, PhD.

POTOČÁROVÁ, M.: *Pedagogický výskum v Oceánii: Na Šalamúnových ostrovoch.*

Bratislava, Vydavateľstvo Univerzity Komenského v Bratislave 2012. 101 strán. ISBN 978-80-223-3123-4

Rozsahom pomerne útla, ale obsahovo veľmi bohatá a zaujímavá publikácia profesorky Márie Potočárovej, slovenskej pedagogičky pôsobiacej na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, predstavuje v našich slovenských pomeroch ojedinelú *Pedagogickú čítanku* (doslovne by sme mohli povedať, že ide o učebný text, ktorý rozširuje pohľad na komparatívnu multikultúrnu výchovu, rodinnú pedagogiku a terénny pedagogický výskum), prinášajúcu celý rad informácií nielen pre študentov pedagogiky, ale pre každého slovenského čitateľa, pokiaľ mu nie sú otázky výchovy a vzdelávania ľahostajné, ba chce sa dozvedieť niečo viac aj o tom, ako vyzerá situácia v tejto oblasti až na „druhom“ konci sveta, na vzdialených Šalamúnových ostrovoch, geograficky patriacich k ostrovom Melanézie v Tichom oceáne. Môže si tak urobiť obraz o tom, v akých rozdielnych „svetoch“ žijeme, ale tiež o tom, aký má význam výchova, rodinné prostredie a vzdelávanie vôbec, teda nezávisle od toho, aké geografické, politické, kultúrne a sociálne pomery sú pre tú-ktorú časť sveta charakteristické, no zároveň pritom pochopiť, aké sú tieto pomery pre úspešnú realizáciu výchovy a vzdelávania dôležité. Táto komparácia je o to relevantnejšia, že v dnešnom globalizujúcom sa a multikultúrnem svete nás učí vzájomnému porozumeniu a úcte, a to napriek odlišnosti a inakosti, ktoré musí-

me citlivo rešpektovať a prijať, čoho predpokladom je aj znalosť obsahu univerzálnych sociálnych limitov (noriem).

Čitateľ má tak možnosť dozvedieť sa o aktuálnej situácii v oblasti rôznorodých vzdelávacích aktivít pre mládež, ale aj pre širší okruh obyvateľov žijúcich na Šalamúnových ostrovoch, o fungovaní školského systému, o základnej úrovni a zmysle formálneho i neformálneho vzdelávania, jeho riadenia a financovania, ba dokonca aj o akejsi vízii do budúcnosti.

V úvode publikácie autorka letmo nielen oboznamuje čitateľa so svojimi túžbami z obdobia detstva a dospelievania, kedy sa chcela stať zdravotnou sestrou a pracovať na nejakej misionárskej stanici v Afrike, ale aj zasvätené uvádza do realizácie svojho konkrétneho *melanézskeho sna*, ktorý sa zrealizoval počas jej trojmesačného pobytu na Šalamúnových ostrovoch, presnejšie na ostrove Gaudalcanal v misijnom stredisku, saleziánskej strednej škole DBTI - Henderson (DBTI - Don Bosco Technical Institute), ktorá sídli blízko hlavného mesta Honiara. Už toto autorkino osobné vyznanie naznačuje, že jej pobyt, v rámci ktorého realizovala aj svoj sociálno-pedagogický odborný výskum, prežívala ako veľký dar, ako možnosť, ktorú prijala s láskou a zodpovednosťou, teda ako pobyt, ktorý ju veľmi hlboko zasiahol a oslovil. Takéto prežívanie pobytu jej dovolilo akosi hlbšie porozumieť životu domorodého obyvateľstva (najmä však mladých ľudí), spoznať ich zvyky, tradície, hodnotové a postojevé orientácie, spôsob obživy a komunikácie, ba i jazyk pidgin (ktorý je akousi upravenou podobou angličtiny).

Prvá časť recenzovanej knižky je venovaná opisaniu jasne formulovaného cieľa výskumu, ktorý bol súčasťou medzinárodného výskumného projektu RPR (Reaction Pattern Research), zameraného na výskum vzorcov reakcií a správania. Autorka objasňuje históriu vzniku tohto projektu (zmieňuje sa o medzinárodných kooperujúcich partneroch), poukazuje na výskumno-metodologickú stránku, komparáciu výsledkov z rôznych krajín za účelom odhaliť „*spoločný základ obsahu univerzálne vymedzeného sociálneho limitu*“, a to aj napriek rôznym sociálnym, ekonomickým, antropologickým a kultúrno-hodnotovým osobitostiam a podmienkam. Spolu so skúmaním sociálnych limitov (sociálnych noriem, pravidiel súžitia, formálnych i neformálnych, teda na úrovni spoločenských zákonov alebo v oblasti interpersonálnych vzťahov) bol centrom pozornosti výskumu aj vplyv rodinnej výchovy, ktorej kvalita sa prejavuje v rovine vzorov a príkladov, ktoré rodičia poskytujú. V úzkom prepojení s uvedeným potom možno ponímať aj postoje k limitom a vzorce správania u adolescentnej mládeže, pričom autorka mapuje tento výskum z pedagogického hľadiska. Približuje tak čitateľom viaceré výsledky skúmania v kognitívnej i emocionálnej rovine, ktoré u adolescentnej mládeže získala pomocou mnohých testovacích metód, predovšetkým dotazníkových, o ktorých sa podrobne zmieňuje, podobne ako o zložení (vekovom a rodovom) výskumných vzoriek mládeže.

Aby autorka čo najadekvátnejšie priblížila spôsob, akým musela pracovať a získať potrebný „materiál“ v teréne, živo opisuje aj miesta svojho pobytu, klimatické podmienky, v ktorých pracovala, ale veľmi pútavo, priam cestopisne približuje čitateľovi históriu osídlenia ostrovov Melanézie, postupné miešanie pôvodných obyvateľov s inými (vrátane Európanov a Američanov), ako aj súčasné pôsobenie rehoľnej spoločnosti saleziánov, dobrovoľníkov a katechétov (vrátane slovenského saleziána Petra Kuchára) a mnoho ďalších zaujímavých faktov.

Najpodstatnejšou súčasťou týchto opisov je predstavenie celej štruktúry vzdelávacieho systému, oboznámenie so situáciou v oblasti školskej dochádzky, rozdielmi vo výchove a vzdelávaní chlapcov a dievčat, obmedzeniami spôsobenými nedostatkom kvalifikovaných učiteľov, problémami v administratíve a riadení škôl a mnohými inými. Do tejto mozaiky autorka začlenila aj širšie kultúrne a sociálne vplyvy a čitateľ má možnosť dozvedieť sa, že základ pre rešpektovanie skúmaných sociálnych limitov stojí na „tradičnom šalamúnskom politickom systéme“, ktorý je organizovaný okolo kmeňa, klanu, rodu a rodiny. Veľmi zaujímavou, aj keď pochopiteľne iba stručnou formou, autorka priblížila tiež ďalšie fungujúce sociálne a politické hnutia, ktoré sú na tradičný sociálny systém úzko prepojené. Výsledky výskumu autorka hutným spôsobom interpretuje zo svojho odborného pedagogického hľadiska, ilustruje ich aj v podobe prehľadných tabuliek, čím prispieva k potrebnej orientácii čitateľa.

Záverečná, druhá časť publikácie ešte dopĺňa niektoré zhrňujúce informácie o rodine a škole v Oceánii, ponúka komplexný pohľad terénneho výskumu, ktorý je obohatený o autorkin „zúčastnený“ prístup, ktorý jej bol vlastný počas celého výskumu, sprevádzaný jej angažovaným prežívaním a empatiou, ale aj potrebným nadhľadom odborníčky, ktorej výchova a vzdelávanie (nielen na Slovensku) leží hlboko na srdci. A v Melanézii profesorka Potočárová kúsok svojho srdca tiež s láskou „zabudla“.

Publikácia je napísaná živým a súčasne odborným jazykom, doplnená niekoľkými fotografiami z pobytu a čitateľom ju možno len vrelo odporučiť.

prof. PhDr. Zlatica Plašienková, PhD.